

[Horn.]

det nu er opbygget. Her kommer naturligvis det spørgsmål ind, hvad det hele koster, og jeg skal senere vende tilbage hertil og nu kun henvise til, at det materiale, vi har fået forelagt, nemlig eksemplet fra Holbæk amt, viser, at man på forhånd kan fjerne den væsentligste ængstelse, hvad økonomien angår. Jeg har også bemærket, at i den sidste udformning af Askovudvalgets synspunkter har man trukket vægten af centraliseringen stærkere frem, og det må jeg vel tage som et udtryk for — selvom jeg ikke har haft lejlighed til i de møder i Askovudvalget, jeg har deltaget i, at veje disse synspunkter mod hinanden — at de, der har skabt den endelige udformning, er kommet til det synspunkt, at det er nødvendigt med en stærkere centralisering.

Dette forhold står i forgrunden i debatten, og jeg forstår, at man fra flere sider mener, at ministerens forslag vil forhindre, at en lille skole kan bestå. Heroverfor vil jeg gøre opmærksom på, at der er tale om en rammelov, og at kommunerne får mulighed for at indrette sig, som de nu mener det passer sig bedst for deres særlige forhold.

Vi, der har levet halvdelen af vor liv med den lille landsbyskole som centrum, har det indtryk, at denne skole står som et særdeles smukt afsnit af hele vor kulturelle udvikling. På den anden side er der vel ingen, der ikke er klar over, at medens sogneskillet var en realitet for os, da vi var børn og unge, er det jo nu amtsskillet, der har de samme funktioner — eller skillet er måske endda ført længere ud. Tænk blot på områder som idrætsliv og andet ungdomsarbejde, og se, hvor store områder samarbejdet bevæger sig over, så vil man forstå, at den lille skole ikke længere har den funktion, den tidligere har haft. Man kan beklage, at den udvikling er i gang; men man kan ikke hindre den.

Forøvrigt er centraliseringen jo i fuld gang ude omkring i kommunerne alene for at opfylde 1937-lovens bestemmelser, og der er adskillige medlemmer af det høje ting, som har stødt på sogneråd, som besværer sig over, at deres forgængere ikke i højere grad har sørget for at gennemføre en centralisering, medens der endnu var rimeligere priser på skolebyggeriet.

Her har vi også et område, hvor vi kan

gøre brug af erfaringer, som man har gjort andetsteds, og det er igen Norge, som jeg navnlig kender til, jeg vil henvise til. Oppe i de nordlige egne, navnlig i de tre nordligste fylker, hvor der er et voldsomt nybyggeri for hele skolevæsenet, har de endogså ansat skoleinspektører til at være rådgivende ved nybyggeriet og centraliseringen. Nogle af skolens folk har taget dette arbejde op, som jeg ikke vil anse det for hensigtsmæssigt at bruge arkitekter til.

Nu har de i Norge selvfølgelig den fordel, at de har bedre system i deres trafikmidler og derfor bedre kan koordinere tingene, så at en centralisering rent færdselsmæssigt er nemmere at ordne deroppe. Een ting ligger ganske klart, når man taler med skolefolk og forældre ude i de små bygder og på de små øer i Norge og navnlig i Nordnorge, hvor forholdene er sværest: en centralisering er de alle enige om må gennemføres, det er absolut vejen frem, for at norsk ungdom kan sikre sig ligestilling med de øvrige landes ungdom; det samme standpunkt indtager de overfor det 8. skoleår. På det punkt mener jeg altså også at vi må imødekomme lærerorganisationernes synspunkt, at det er nødvendigt med det 8. skoleår for at kunne skabe en bedre arbejdsrytme i skolen.

Endvidere vil det være en betydelig styrkelse for vor ungdom både fysisk og rent psykisk i overgangsalderen, at de kan fortsætte yderligere et år i skolen. Det er en tid, hvor der ofte kan være store vanskeligheder for de unge. Jeg er enig med den kreds af lærere, som siger, at vi har en særlig pligt til at hjælpe vore unge netop i disse vanskelige år. Her møder man som modargument: ja, men der er jo denne skoletræthed. Det med skoletrætheden tillader jeg mig nu at betragte som noget af en påstand, der ikke har megen reel baggrund. Hvis en skole har noget at byde sine ældste elever og hjemmene iøvrigt økonomisk magter det, bliver der ikke tale om skoletræthed. Man hører aldrig tale om skoletræthed i forbindelse med eksamensmellemskolen, og det er da ganske givet, at med det pres, som adskillige børn i eksamensmellemskolen har over sig, skulle skoletrætheden være langt større end i den eksamensfri mellemskole.

Nu er jeg i den heldige situation, at jeg ad adskillige veje har haft lejlighed til at